

Dva, ki sta bila očitno določena za kuhanje, sta se takoj spravila na delo in jela skubiti gosi. Drugi so po ognjišču razdevali tobak in jeli pušiti. Ena steklenica slivovke je stala zamašena na ognjišču, druga je pa pridno romala iz roke v roko žejnim dijakom.

Fekelaš in Bombardon sta nestrpno čakala na usodepolni žvižg in gledala, kako so pili žganjico. Tudi Jezik je vse to opazoval. Vnjegovi glavi pa so švigale misli.

„Naj nam vsaj oskubijo gosi — spekli si je bo mo že sami.“

Ko pa je videl, da se prično pije in kadi, pa je zamrmral:

„Vraga, a ipak predno bodo gosi oskubene, spijejo ti požeruhi vso žganjico in pokade ves tobak.“

V tem ga je še dregnil Fekelaš.

„No, zažvižgaj, ali pa planem z drogom nad nje.“

In Jezik je vtaknil prste v usta in zažvižgal tako presunljivo, da se je malone sam vstrašil. V bližnjem gozdu pa so se plašno dvignile vrane in prhutajoč odletele nekam dalje.

Fekelaš pa je strahovito zamahnil po opeki, da je kar zažvenketalo in cele gručee opeke so se vsule v sobo in kuhinjo. Bombardon pa je s strašnim srdom valjal peč in jo metal iz kota v kot, da se je potresala vsa hiša. Vso nevoljo je zil v to delo.

Doli v kuhinji pa je prvi hip vse otrpnilo. Kakor solnati stebri so obstali. Nato je nastalo gomazenje, sopenje in pobeg. Vrata so se zamašila silne gnječe in mnog je iskat vhoda pri oknih. V hipu je bila kuhinja prazna. Jezik je slišal, kako se je po goricah trlo kolje in slišale urne stopinje na vse strani.

Dijaki so bežali na smrt.

Zopet se zasliši divji, presunljiv žvižg.

Na mah nastane grobna tihota. Le daleč nekje so se slišali mnogoštevilni koraki bežečih. Jezik pogleda v kuhinjo. Bil je samo en dijak. Spoznal je Septembra:

„Čakaj,“ pomisli Jezik, „tudi ti boš bežal.“

In zopet je zažvižgal. Zopet se je začel peklenški trušč. Jezik pa je tulil vmes, kakor volkodlak.

In September je planil skozi vrata v noč.

„Tako, dovolj je,“ ustavi Jezik tovariša. „Sedaj smo neomejeni gospodarji težko prislužnega plena.“

Splezali so s podstrešja.

V kuhinji so dobili še nedotaknjeno steklenico žganjice in malo tobaka. Drugo steklenico, tobak in obe gosi so dijaki v smrtnem strahu odnesli seboj.

Bombardon je naredil kisel obraz.

„Za to betvico, pa toliko dolgočasja in truda?“

Fekelaš pa ga je potolažil:

„Ne jezi se, bolje nekaj, kakor nič. Sedaj pa gledimo, da zapustimo to gnezdo, zakaj lahko se pripeti, da pride kdo sem, ki je bolj korajžen, kakor teh 25 študentov.“

Zapustili so hišo in šli v mesto.

Kar nekdo iz grmovja zašepeče:

„Alo, ali ste vi?“

„Kdo si?“

„September.“

„Pridi sem! Ali nas ne poznaš več?“

Iz grmovja je prišla razmršena postava dijak Septembra. Bil je bled, kakor mesec.

„Ali si bolan?“

„Kaj še. Splašili ste me tako, da se še sedaj ves tresem.“

In September je jel pripovedovati, kaka groza je prevela vse in da je še on, ki je vedel, kdo je in kaj je, moral pobegniti, tako strašen ropot je bil.

Po mestu in okolici pa je drugi dan završalo groze.

V hišici na griču je sinoči strašilo, kakor še nikoli. Pripovedoval je vse to vinogradski paznik, ki je od strahu bežal iz hiš na holm in vedno je baje nekaj soplo za njim. Niti on, niti kdo drugi si ni upal po dnevu mimo ali vsaj v bližino te „strašne“ hiše, po noči pa itak ne.

Kovač Koren — nadkomisar.

(Šaljivka, pr. občil Al. Leben).

Kakor je menda cenjenim čitateljem že znano, so bile granice naše dežele — zlasti proti Hrvaški — pred nekolikimi leti s financarji zelo strogo zastražene. Ti so skrbno pod ostrimi ukazi pazili, da se ni prenašalo tuje blago, posebno tobak, čez mejo v naše kraje. Seveda, prepovedan sad najbolj diši. To je že stara reč. In tako so nekateri skrivoma prenašali ali „švercali“, kakor so imenovali ta posel v svojem kraju, tuje blago čez mejo ter ga dalje prodajali. Švercarjem so pa, kakor si vsakdo lahko misli, tičali presneti financarji globoko v želodec. Nagajali so jim ter so jih imeli za norce, kjer in kakorkoli so mogli. Nek tak komičen slučaj naj vam pove naša povestica, ki se je dogodila v oni dobi.

Kovač Koren je bil velik, močan mož in v najbolsih letih. Svoje obrt je poznal temeljito. Na stotine krampov, vil, motik, verig in obročev je izdelal v času svojega življenja, na tisoče žebeljev je ošpil, brez števila konjev podkopal itd. Njegova kovačnica je bila priročna in dobro vrejena, samo eden pogrešek je imela — pomanjkanje vode. Kovač Koren je moral z ogromnim naporom nabrati vselej toliko vode, da je gnala njegovo kladivo in obenem meh. Torej voda je bila dragocena — in to pomanjkanje vode ni le škodovalo kovačnici, temveč tudi kovaču samemu. — Kovaška obrt je namreč silno suhoparna v svojem bistvu. Ogrenj in nabijanje povzroči potenje ter suši jetra. Kovač Koren pa je moral z vsako kap-

ljico vode štediti in je bil pri tem v nevarnosti, da vzame konec radi strašne žeje. Toda blizu njegove kovačnice pa je stala gostilna „Pri zeleni lipi“. Ko je kovač Koren nekega dne po srečnem naključju nalezl na to gostilno, je bila omenjena nevarnost zanj izginila. Odslej ni trpel nikoli več žeje. — Ne smeš pa misliti, spoštovani bralec, da je Koren tekočino čez mero vlival na svoja jetra. — Četudi je včasih nekoliko več popil, nego drugi gostje, njegova izsušena jetra pa so po pravici tudi nekaj več smela zahtevati in zelo redko kedaj si videl mojstra s kakim „mugelnom“. Včasih se je res nalezl, da je imel pod nosom vse brke rosne, a to je bilo le v vsakem svetem času enkrat. Pa še takrat ni storil tega drugače, če ni bil silno razburjen.

Tistega večera, ko se je nameraval izvršiti „pohod švercarjev“, si je kovač Koren ravno gasil žejo ter svoja suha pljuča namakal v gostilni „Pri zeleni lipi“. Tudi nekoliko švercarjev je bilo ondi zbranih. — Nenadoma pa pride novica, da s švercanjem ne bo nič več. Trgovec onstran deželne meje, s katerim so bili švercarji v tajni trgovinski zvezi, je namreč prelomil pogodbo ter hoče blago za veliko večjo ceno razpečavati. Pri tem pa švercarji nimajo nič zasluzka. In sedaj se je pričelo preklinjanje in zmerjanje brez konca in kraja — najprej so bili v mislih umazani obmejni sosedje in potem — preklicani financarji. Ko zasliši kovač Koren omeniti financarje, je bil ves v ognju. Koren prične pridigovati . . . vedno bolj in bolj je bil razvnet; čim dalje je govoril, tem bolj so bila suha njegova pljuča in jetra, in tem srčnejše in obilnejše vlivala mojster trtni sok za svoj ovratnik. Čez pol ure se mu je že poznal učinek vinske kapljice; čez druge pol ure ni imel več „mugelna“, ampak neko pošast, ki mu je vedno majala nagesemintje. Končno ni mojster Koren več vedel, ali je kovač ali gladio. Razbijal je s svojo ogromno, medvedovo taco tako močno po mizi, da so kupice odskakovale od nje, kakor kobilice na travniku. Zdaj izgubi mojster dar govornjenja. En čas še ropota s svojo pestjo, pa tudi to preneha — mojster spi.

Švercarji so si ga tudi pošteno privoščili, vsled tega so postajali vedno bolj srčni. Domenili so se končno, da bodo tem „pohajkovalcem“ (financarjem) eno prav žmahno zagodli. Posvetujejo se semintje; slednjič stavi „debeli Jaka“, ki je bil najpredržnejši med vsemi, nek predlog. Ta je bil sprejet ter so ga začeli takoj izvrševati.

Kovača Korena zanesejo v stransko sobo; tam mu čedno in snažno umijejo obraz, mu odstrižejo dolgo brado, brke pod brado elegantno navihajo, lase fino počesajo; nato prinese „debeli Jaka“ monturo, kakoršno nosijo financarji, uniformo nadkomisarja. Odkod jo je prinesel in kje jo je vzel, še zdaj nikdo ne ve.

To uniformo oblečejo zdaj mojstru, ki je smrčal, kakor njegov meh v delavnici; pripašejo mu tudi dolgo sabljo, ogrnejo ga z mantelnom, čako mu potisnejo na glavo in nazadnje mu nateknejo še njegova očala na njegov častitljivi nos.

Mojster Koren je bil ves ta čas, ko so ga dekorirali in uniformirali, popolnoma neobčutljiv kakor kos lesa. — Le tuintam je malo zamolklo zahropel ali dvignil svojo pest, kakor da bi hotel spet nabijati. — Ko je bil tedaj „nadkomisar“ izgotovljen, čudili so se prefrigani tovariši sami svojemu umotvoru. Živa duša ne bi spoznala mojstra kovača v tej krasni uniformi; celo žena kovačica bi se morala motiti nad svojim ljubljanim Blažetom. — A sedaj sledi vrhunec cele komedije.

„Debeli Jaka“ vleče z dvema pomagačema častitljivega mojstra Kovača — sedaj nadkomisarja — proti kasarni financarjev. Polože mojstra pred kasarno na klop, mu lepo vredijo čako, ogrinjač (svrčnik), sabljo in očala ter potegnajo na vso moč parkrat za zvonec. Precej se odpre na kasarni okno in zaspan glas vpraša, kaj bi neki bilo. — „Debeli Jaka“ zakriči gori proti oknu: „Gospod nadkomisar je tu — mu je neko slabo!“ nato zbeži Jaka in njegovi navihani tovariši tako naglo, kolikor so jih mogle nesti noge.

Čez nekoliko trenutkov se odpro kasarniška vrata in dva financarja stopita s svetilko vun. Napravljata globoke poklone ter salutirata neprestano pred „nadkomisarjem“. Ker pa se oseba, kateri izkazujejo toliko čast, niti ne gane, loti se ju velikanska zadrega.

Nadkomisar je stanoval v bližnjem mestu in slovel kot zelo strog gospod. — Nista si mogla tedaj raztolmačiti, kaj je neki danes predstojnika, pred katerim so imeli vsi velik strah in ga onadva še niti poznala nista, semkaj privedlo; njegov trdovratni molk jima je bil silno mučen. — Po mnogih komplimentih stopita slednjič nekoliko bližje. Spoznala sta sedaj kmalu, da ima gospod nadkomisar enega pri sebi, ki je močnejši od njega in na komplimente nič ne drži.

Pokličeta svoje tovariše; ti nesejo potem z združenimi močmi neznanega predpostavljenega gor v sobo odsotnega nadkomisarja, odpnejo mu sabljo, položijo ga oblečenega, kakor je bil, na „kanape“ ter se podajo k počitku. Kmalu je bila v kasarni zopet tema; in „debeli Jaka“, ki se je še enkrat semkaj pripil, je odšel krohotaje, da bi se lahko zadavil s smehom.

„Nadkomisar“ pa je spal na kanapeju, četudi ne spanje pravičnega, pa vendar medvedje spanje.

Dan je že sijal skozi okno; ura na župnijski cerkvi je že odbila sedem, tu se prebudi kovač v financarski monturi. Spočasnka gleda in se ozira srepo po izbi na okrog — vse tuje — oči mu postajajo vedno večje. Sedaj zapazi čudno obleko, v kateri tiči, fin-

ogrinjač in sukno z rumenimi svitlimi gumbi; — na mizi leži službena čaka in dolga sablja. Kovač gleda na vse to debelo in vedno bolj debelo. — Vse mu je bilo tako temno in nejasno. Kovač skoči pokonci in hiti k ogledalu. Iz ogledala mu gleda nasproti popolnoma tuj obraz, gladko obrvit, z dolgimi navihanimi brki, na nosu čepce očala. To je pa neki veliki gospod! — misli si kovač. — Vrže očala proč. Sedaj vidi natančneje.

Spoznal je sedaj, da tiči on v financarski sukni. Zvezdice na kolerju mu kažejo tudi čast. Jezno potresa z glavo, potem drvi k oknu. Okno je bilo obrnjeno na ozek dvor; zunaj dežuje in megle visijo nad zidovjem. — vse nepoznano!

Zdaj začne kovač sam sebe povpraševati in pre-mišljevati:

„Ja, sem res jaz financar? . . . Mislim sem, da sem bil jaz nekaj kovač, ali so bile to le sanje?“

Ozira se zopet počasi okrog; tu zagleda viseti na klinu žensko kričo in eleganten ženski klobuk. Pretrese se.

„H . . . č in tristo medvedov!“ mrmra kovač, „sem navsezadnje oženjen s kako blagorodno mestno gospo? . . . To mi je nerazumljivo! . . . Na noben način . . . jaz sem vzel vendar za ženo čisto priprosto kmečko žensko, Loparnikovo Zefo! . . . Ali se mi je to tudi le sanjalo? . . . Ali sem navsezadnje zares na drugem svetu in sem med financarje obsojen? . . . To mi ne gre v glavo! . . .“

Nekdo potrka narahlo na duri.

„Notrrr!“ zakriči mojster kovač.

Vstopi mlad financar: napravi nešteto poklonov, nato začne skrajno dvorljivo:

„Dobro jutro, gospod nadkomisar! So gospod nadkomisar dobro spali? Ali gospod nadkomisar kaj zahtevajo? Morebiti kavo? Ali želijo gospod nadkomisar še počivati?“

„Pojdite se solit Vi z Vašim nadkomisarjem!“ se zadere kovač.

„Se gospod nadkomisar ne počutijo dobro?“

„Ali sem jaz res nadkomisar?“ — „Pa vendar — gospod nadkomisar?“

„Od kedaj sem torej jaz nadkomisar?“ — „To vendar Vi sami dobro veste, gospod nadkomisar!“

„Jaz ne vem ničesar!“ — „Ali naj morda pokličem gospoda nadpaznika?“

„Radi mene ga pokličite, če že hočeš.“ Mladi vojak odide in kmalu nato se prikaže nadpaznik. Ta je bil ponoči zunaj na patroli ter o novem gostu ničesar ni vedel; poznal pa je pravega nadkomisarja osebnjo. Ko je zagledal tedaj tuj obraz pred seboj, se je močno začudil. Nato pa vpraša:

„Gospod nadkomisar ste gotovo iz kakega bližnjega okraja?“

„Na svetu sem pač enkrat bil, to vem,“ odgovori kovač.

„Pa, gospod nadkomisar!“ — „Jaz nisem noben nadkomisar!“

„Toda, dovolite, kdo pa potemtakem pravzaprav ste?“

„Jaz ne vem!“

„Oprostite, odkod pa prihajate?“

„Povejte mi Vi rajši, kje da sem!“

„Gospod nadkomisar, Vi se nahajate v Dobravi v finančni kasarni.“

„A, tako, v Dobravi? . . . To mi je pa znano . . . tu sem bil jaz nekaj doma, če vse to niso le sanje.“

Nadpazniku se je zdelo tujevo obnašanje in kretanje čudno, in ker so obmejni pazniki vobče nezaupni ljudje, začel je sumiti. Zato vpraša odločneje:

„Ali, prosim Vas, povejte vendar, kdo ste!“

„Jaz resnično ne znam!“

Financar suče svoje brke ter meri z očmi kovača od nog do glave.

Kovač nekaj trenutkov pomišlja, potem pa pravi: „Pojdite dol h kovaču Korenu in vprašajte, če je mojster doma. — Ako je mojster doma, potem zares ne vem, kdo da sem. — Če pa mojstra ni doma, no, potem bom menda jaz kovač Koren.“

Nadpaznik zmaje z glavo ter odide. — Mladi financar, ki je prišel kovača zjutraj prvi pozdravljat, je hitel v kovačnico. Tam najde kovačico v groznih skrbeh. Gospod soprog ni bil celo noč doma in ga niso mogli po celem trgu nikjer najti. Po izjavi financarja gre kovačica v kasarno.

Ko zagleda kovač svojo ženo, plane proti njej z glasnim vzklikom: „Zefa! Zefa!“ ter jo objame. Žena pa ga sune jezno od sebe ter vpraša, ali je tako neumestno obnašanje pri visokih gospodih običajno. — Ni namreč poznala „nadkomisarja“.

Tedaj vpraša kovač skoro žalostno:

„Ja, Zefa, ali res nisem tvoj mož? Ali te nisem vzel za ženo? Ali se ne moreš domisliti?“

Sedaj ga je žena spoznala na glasu. Pogledala ga je natančneje ter spoznala sedaj tudi njegov obraz.

„Ah, Blaže,“ vsklikne ona, „kako pa si prišel v to maškerado? . . . In nič brade več? . . . Kje si vendar izgubil svojo brado? Kje si se klatil? . . .“

Kovač ni vedel na ta vprašanja ničesar odgovoriti. — Žena odhiti na dom ter pošlje možu njegovo obleko. Ko se je spremenil „nadkomisar“ zopet v kovača, korakal je nevoljen proti domu v svojo kovačnico.

